

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU2

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2021 inom utgiftsområde 11, som uppgår till ca 37,7 miljarder kronor, med det förtydligandet att anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd ska uppgå till 1 190 100 000 kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om ändringar i socialförsäkringsbalken, inkomstskattelagen och lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen samt om ett bemyndigande om ekonomiska åtaganden. Utskottet föreslår därutöver ändringar av redaktionell karaktär i regeringens lagförslag. Lagändringarna som rör den nya förmånen inkomstpensionstillägg föreslås träda i kraft den 1 februari 2021.

I betänkandet finns fyra särskilda yttranden (M, SD, V, KD). Ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:1 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.

Tio yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Betänkandets disposition	6
Utskottets överväganden.....	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 11	7
Statens budget inom utgiftsområde 11	10
Särskilda yttranden	19
1. Statens budget inom utgiftsområde 11 (M)	19
2. Statens budget inom utgiftsområde 11 (SD).....	20
3. Statens budget inom utgiftsområde 11 (V)	20
4. Statens budget inom utgiftsområde 11 (KD)	21
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	24
Propositionen	24
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	24
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	26
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens lagförslag	27
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets lagförslag	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Statens budget inom utgiftsområde 11

a) Anslagen för 2021

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 11 enligt regeringens förslag i bilaga 2.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 11 punkt 7 och avslår motionerna

2020/21:1307 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2020/21:1834 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 2 och 8,

2020/21:2633 av Hans Eklin m.fl. (KD) yrkandena 4, 13 och 14,

2020/21:2969 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2020/21:3106 av Julia Kronlid m.fl. (SD) och

2020/21:3522 av Maria Malmer Stenergård m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

b) Lagförslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialförsäkringsbalken med den ändringen att 6 kap. 6 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 4,

2. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),

3. lag om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken,

4. lag om ändring i lagen (2019:648) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen,

5. lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 11 punkterna 1–5.

c) Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2021 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet vid handel med fondandelar som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 11 punkt 6.

Stockholm den 3 december 2020

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M)*, Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M)*, Linda Lindberg (SD)*, Teresa Carvalho (S), Solveig Zander (C), Ida Gabrielsson (V)*, Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)*, Julia Kronlid (SD)*, Emilia Töyrä (S), Hans Eklind (KD)*, Björn Petersson (S), Bengt Eliasson (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD)*, Mats Berglund (MP) och Ann-Sofie Alm (M)*.

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2020/21:1 i de delar som gäller utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförlagen finns i bilaga 1.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2021 och de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna föreslår i sina respektive budgetmotioner. Med anledning av ett uppenbart skrivfel i propositionen finns ett förtydligande i en not till anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd i sammanställningen av regeringens förslag till anslag för 2021.

Regeringens lagförslag finns i bilaga 3. Lagrådets yttrande över regeringens lagförslag har inte inhämtats. I bilaga 4 finns utskottets lagförslag. Lagförslaget motiveras av att utskottet föreslår ändringar av redaktionell karaktär i regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2021 för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom till 37 715 888 000 kronor (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). I detta betänkande föreslår socialförsäkringsutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har

beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 11 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 11. I detta avsnitt behandlas även regeringens förslag till lagändringar och införande av ett inkomstpensionstillägg.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 11

Propositionen

Mål och resultatindikatorer

Riksdagen har beslutat om följande mål för utgiftsområde 11:

- Kvinnor och män med låg eller ingen inkomstgrundad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd.
- Efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall.
- Administration och förvaltning av ålderspensionssystemet ska bedrivas kostnadseffektivt och till nytta för pensionärer och pensionssparare.
- Informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den.
- Kunskapen om livsinkomstprincipens betydelse för den framtida pensionen ska öka för kvinnor och män.

De centrala indikatorer som används för att redovisa resultaten inom utgiftsområdet är bl.a. följande:

- andelen personer med bostadstillägg som har en bostadskostnad över bostadskostnadstaket
- efterlevandes ekonomiska standard i förhållande till andra grupper
- handläggningstid
- i vilken omfattning pensionsspararna vet hur de kan göra en prognos för sin framtida pension
- i vilken omfattning pensionsspararna har gjort en prognos för sin framtida pension
- i vilken omfattning prognosen har gett pensionsspararna bättre förutsättningar att fatta beslut i frågor kring pensionen
- andelen unika individer (bland pensionärer och pensionssparare) som har gjort en pensionsprognos
- andel av pensionsspararna som svarar ”Antal år som jag arbetar” respektive ”Hur mycket jag arbetar (hel/deltid)” på frågan ”Vilka faktorer tror du påverkar hur stor din pension kommer att bli?”.

För att ge en övergripande bild av grundskyddets utveckling och omfattning redovisas även ett antal nyckeltal, och för att följa utvecklingen av pensionärernas ekonomiska situation redovisas olika mått som ger en bild av den ekonomiska standarden i gruppen.

Grundskyddet inom ålderspensionen

Resultatredovisningen visar att det förbättrade grundskyddet, som trädde i kraft vid årsskiftet, har bidragit till att minska andelen med låg relativ ekonomisk standard bland pensionärer. Resultatredovisningen visar att grundskyddsreformen även har haft en stor effekt på hur stor andel av dem som har bostadstillägg som har en bostadskostnad över taket. I april 2020 hade 14 procent en bostadskostnad över taket, vilket är den lägsta siffra som kan observeras under mätperioden. Syftet med reformen var att förbättra den ekonomiska situationen för pensionärerna med de lägsta inkomsterna. Mot bakgrund av den minskade andelen ekonomiskt utsatta i gruppen och den historiskt låga andel som nu har en bostadskostnad över taket bedömer regeringen att reformen fyller sitt syfte och att målet om att kvinnor och män med låg eller ingen inkomstgrundad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd kan anses vara uppfyllt.

Grundskyddet i form av efterlevandestöd till vuxna

Regeringen bedömer att målet om att efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall kan anses vara uppfyllt. Efterlevandestödet till vuxna består av änkepensionen och omställningspensionen. Förmånerna är olika konstruerade, men resultatredovisningen visar att både änkepensionen och omställningspensionen bidrar till att höja den ekonomiska standarden för dem som får förmånerna. Mot bakgrund av det bedömer regeringen att förmånerna fyller sitt syfte.

Administrationen

Regeringens bedömning är att stora delar av Pensionsmyndighetens ärendehandläggning fungerar väl. Den sedan länge ansträngda situationen inom handläggningen av bostadstillägg och i kundservice är dock bekymmersam. Det är glädjande att handläggningstiderna minskade under första halvan av 2020, men det är av största vikt att resultaten fortsätter att förbättras så att fler kvinnor och män får rätt utbetalning i rätt tid samt att tillgängligheten i kundservice är god. Mot bakgrund av resultaten i bostadstillägghandläggningen och kundservice bedömer regeringen att målet om att administrationen av ålderspensionssystemet ska bedrivas kostnadseffektivt och till nytta för pensionärer och pensionssparare inte kan anses vara helt uppfyllt.

Regeringen anger att antalet användare på minPension.se fortsätter att öka och att det därmed är rimligt att anta att allt fler faktiskt får bättre möjligheter att bedöma sin framtida pension. Regeringen bedömer att målet om att informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den är uppfyllt.

Kunskapen om den framtida pensionen

Regeringens bedömning är att det trots att fler tycks göra prognoser för sin pension inte går att se någon ökning i kvinnors och mäns kunskap om livsinkomstens betydelse. Att verka för att öka den nationella kunskapsnivån är ett långsiktigt arbete. Andelen som har kännedom om livsinkomstens betydelse har inte förändrats i någon nämnvärd riktning de senaste åren. Mot bakgrund av det bedömer regeringen att målet om att kunskapen om livsinkomstprincipens betydelse ska öka för kvinnor och män inte kan anses vara uppfyllt.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att det sedan flera år pågår en dialog mellan riksdagen och regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. Som framgår av propositionen har det under året genomförts ett utvecklingsarbete inom Regeringskansliet för att resultatredovisningen ska få en enhetlig struktur, vara mer ändamålsenlig och bättre motivera regeringens budgetförslag. Arbetet har resulterat i förtydligade riktlinjer för utformningen av resultattexter som bl.a. innebär att resultatredovisningen bör visa de mest centrala resultaten inom respektive område och disponeras efter de centrala resultatindikatorerna och bedömningsgrunderna. Vidare innebär de nya riktlinjerna att utvecklingen bör redovisas i tabeller och diagram med om möjligt minst tioåriga tidsserier samt att resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder bör väljas med hänsyn till kontinuitet över tid. Valet av bedömningsgrunder bör även möjliggöra uppföljning och analys ur ett jämställdhetsperspektiv.

Utskottet välkomnar det arbete som har gjorts och kan konstatera att de nya riktlinjerna fått genomslag i resultatredovisningen inom utgiftsområde 11, bl.a. såtillvida att redovisningen av resultatinformationen begränsar sig till det mest väsentliga, är tydlig och möjliggör en analys av utvecklingen över tid. Flera av tabellerna och diagrammen är uppdelade efter kön, vilket är angeläget inte minst när det gäller redovisningen av resultaten som rör grundskyddet inom ålderspensionen. Utskottet anser att det är viktigt att utvecklingsarbetet kring den ekonomiska styrningen fortsätter och vill återigen betona att resultatredovisningen är ett viktigt underlag för utskottets beredning av budgetpropositionen.

Utskottet noterar att regeringens resultatredovisning tydligt visar att det förbättrade grundskyddet, som trädde i kraft vid årsskiftet, har inneburit att andelen ekonomiskt utsatta i gruppen och den andel som nu har en bostadskostnad över taket har minskat, och att målet om att kvinnor och män med låg eller ingen inkomstgrundad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd numera kan anses vara uppfyllt. Detta är givetvis mycket positivt. När det gäller administrationen av ålderspensionssystemet delar utskottet regeringens bedömning att de redovisade resultaten ger vid handen att arbetet för att förbättra handläggningstiderna och tillgängligheten i kundservice behöver fortsätta.

Statens budget inom utgiftsområde 11

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt regeringens förslag, med det förtydligandet att anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd ska uppgå till 1 190 100 000 kronor. Riksdagen antar, med den ändring som utskottet föreslår, regeringens förslag till ändringar i socialförsäkringsbalken, inkomstskattelagen och lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen samt lämnar det bemyndigande som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 11 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Propositionen

Anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension

Regeringen föreslår att anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension bestäms till 14 141 100 000 kronor för 2021. Anslaget får användas för utgifter för garantipension till ålderspension samt särskilt pensionstillägg enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Antalet ålderspensionärer beräknas öka under 2020–2023 eftersom det är fler som tillkommer än som avlider. Nyttillkommande ålderspensionärer har inkomstgrundad pension i större utsträckning än äldre ålderspensionärer, och det är därför en lägre andel av de nyblivna pensionärerna som får garantipension. Antalet med garantipension minskade stadigt mellan 2003 då garantipensionen infördes och 2019. Under 2020 har antalet med garantipension dock ökat jämfört med 2019, vilket i huvudsak beror på att nivån på garantipensionen höjdes den 1 januari 2020 (prop. 2018/19:134, bet. 2019/20:SfU7, rskr. 2019/20:12). Det har haft en höjande effekt på utgifterna. I mitten av 2020 beräknades 724 000 ålderspensionärer ha garantipension. År 2021 beräknas antalet förmånstagare åter minska och uppgå till 672 000 personer.

Prisbasbeloppet beräknas öka under 2020–2023, vilket har en höjande effekt på utgiftsnivån. Följsamhetsindexeringen beräknas öka något mindre i förhållande till prisbasbeloppet för 2021–2023. Även det har en höjande effekt på utgiftsnivån.

Förslaget om fortsatt utbetalning av garantipension inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och Schweiz samt till Förenade kungariket beräknas öka utgifterna för 2021 med 453 miljoner kronor (se avsnittet Förslag om utbetalning av garantipension inom EES och i Schweiz samt i Förenade kungariket nedan).

Anslaget 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Regeringen föreslår att anslaget 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna bestäms till 9 343 300 000 kronor för 2021. Anslaget får användas för utgifter för omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension samt för utgifter för garantipension till dessa förmåner enligt socialförsäkringsbalken och lagen om införande av socialförsäkringsbalken.

Änkepensionen är dominerande i både antal och kostnader och svarar för ungefär 94 procent av utgifterna inom anslaget. Antalet kvinnor med änkepension var ca 231 000 i december 2019. För 2020–2023 beräknas antalet minska med drygt 11 000 per år. Medelantalet kvinnor och män med omställningspension var ca 4 300 respektive 1 700 under 2019. Prognosen för åren framöver är att änkepensionen kommer att minska i samma takt som tidigare och att antalet kvinnor och män med omställningspension kommer att vara förhållandevis konstant. Sammantaget innebär detta att utgifterna på anslaget beräknas minska med mellan 5 och 6 procent per år.

Anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Regeringen föreslår att anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer bestäms till 10 273 800 000 kronor för 2021. Anslaget får användas för utgifter för bostadstillägg till pensionärer och särskilt bostadstillägg till pensionärer enligt socialförsäkringsbalken och lagen om införande av socialförsäkringsbalken.

Bostadstillägget är inkomstprövat och utgifterna beror därför på pensionärernas inkomster och förmögenheter. Ökade pensionsinkomster minskar behovet av bostadstillägg i genomsnitt. Att det totala antalet pensionärer har ökat över tid har dock inneburit att även antalet pensionärer med bostadstillägg ökat, även om den totala andelen minskat. Antalet kvinnor och män som fick bostadstillägg 2019 var 214 000 respektive 75 400. Under 2021–2023 beräknas antalet med bostadstillägg öka svagt till följd av att antalet ålderspensionärer beräknas öka.

Utgifterna för bostadstillägg påverkas även av boendekostnadernas utveckling. Medelbeloppen har ökat för både kvinnor och män sedan 2003 främst på grund av ökade bostadskostnader och regelförändringar.

Även pensionärernas benägenhet att ansöka om bostadstillägg påverkar utgiftsutvecklingen. Det är osäkert hur många som är berättigade till bostadstillägg men som av någon anledning inte ansöker om förmånen. Förändrad kunskap och ändrad benägenhet att ansöka kan därför påverka antalet personer som får bostadstillägg och därmed även utgifterna.

Anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd

Regeringen föreslår att anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd bestäms till 1 190 100 000 kronor för 2021 (se noten till sammanställningen av regeringens förslag till anslag för 2021 i bil. 2). Anslaget får användas för utgifter för äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken.

Äldreförsörjningsstödet garanterar en lägsta ekonomisk standard för personer som är 65 år och äldre. Det är inkomstprövat och avräknas mot alla andra inkomster. I praktiken innebär det att äldreförsörjningsstöd lämnas till kvinnor och män över 65 år som inte har tillräckligt stor garantipension, vilket oftast är personer som bosatt sig i Sverige relativt sent i livet.

Antalet personer som fick äldreförsörjningsstöd ökade mellan 2003 och 2019. Ett skäl till det är att de nuvarande reglerna om rätt till garantipension inte fått full genomslagskraft. Enligt nuvarande regler krävs 40 års bosättning i Sverige för att få del av hela grundskyddet, medan det enligt äldre regler endast krävdes 10 år. Personer födda före 1938 omfattas av de äldre bestämmelserna och har därför som regel tillräckligt hög garantipension för att inte vara i behov av äldreförsörjningsstöd. I takt med att årskullar som inte omfattas av de äldre bestämmelserna tillkommer ökar antalet personer med äldreförsörjningsstöd.

År 2019 fick 14 600 kvinnor och 11 400 män äldreförsörjningsstöd. Från 2019 till 2020 beräknas dock antalet förmånstagare minska, vilket beror på genomförda förstärkningar av garantipensionen och bostadstillägget (prop. 2018/19:134, bet. 2019/20:SfU7, rskr. 2019/20:12). Mellan 2021 och 2023 beräknas antalet förmånstagare återigen öka.

Anslaget 1:5 Inkomstpensionstillägg

Regeringen föreslår att anslaget 1:5 Inkomstpensionstillägg bestäms till 1 990 000 000 kronor för 2021. Anslaget får användas för utgifter för inkomstpensionstillägg enligt socialförsäkringsbalken.

Regeringen föreslår att en ny förmån, inkomstpensionstillägg, införs i pensionssystemet (se avsnittet Förslag om inkomstpensionstillägg nedan). Utgifterna för förmånen påverkas av storleken på ålderspensionärernas inkomstgrundade allmänna ålderspension och antalet år med pensionsgrundande inkomst.

Anslaget 2:1 Pensionsmyndigheten

Regeringen föreslår att anslaget 2:1 Pensionsmyndigheten bestäms till 777 588 000 kronor för 2021. Anslaget får användas för Pensionsmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för den verksamhet som bedrivs av Min Pension i Sverige AB.

Anslaget minskas med 2,4 miljoner kronor 2021 för att finansiera förvaltningsgemensam digital infrastruktur.

För att värna legitimiteten i välfärdssystemen behöver förutsättningarna för att effektivt kunna motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott förstärkas. Pensionsmyndigheten föreslås därför tillföras resurser för att intensifiera arbetet inom detta område bl.a. mot bakgrund av betänkandet Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2019:59). Anslaget ökas därför med 12 miljoner kronor 2021.

Införandet av en ny förmån i pensionssystemet, det s.k. inkomstpensionstillägget, bedöms öka antalet försäkringsärenden hos Pensionsmyndigheten. Utöver ökad handläggning kräver reformen även systemutveckling på myndigheten. För att Pensionsmyndigheten ska kunna genomföra reformen ökas anslaget med 175 miljoner kronor 2021.

Enligt en dom från EU-domstolen (mål nr C-189/19) ska den svenska garantipensionen EU-rättsligt klassas som en s.k. minimiförmån, vilket gör handläggningen mer komplicerad. Anslaget ökas därför med 9 miljoner kronor 2021.

För att stärka Pensionsmyndighetens arbete med handläggningen av bostadstillägg ökas anslaget med 14 miljoner kronor 2021.

Genomförandet av Pensionsgruppens överenskommelse om justerade pensionsåldrar kräver systemutveckling och innebär bl.a. ökade förvaltningskostnader till följd av att både gamla och nya it-system kommer att behövas under en övergångsperiod. För att Pensionsmyndigheten ska kunna genomföra reformen ökas anslaget med 18 miljoner kronor 2021.

Anslaget minskas med 1,9 miljoner kronor 2021 till följd av en generell besparing.

Totalförsvaret ska stärkas och återuppbyggnaden av det civila försvaret intensifieras. Anslaget ökas därför med 3 miljoner kronor 2021.

Bemyndigande

I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att för 2021 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet vid handel med fondandelar som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Förslag om inkomstpensionstillägg

Regeringen föreslår att en ny särskild förmån vid ålderdom införs. Förmånen ska vara ett tillägg till den inkomstgrundade allmänna ålderspensionen och heta inkomstpensionstillägg. Med anledning av den nya förmånen föreslår regeringen att 1 990 000 000 kronor anvisas till det nya anslaget 1:5 Inkomstpensionstillägg för 2021 (se avsnittet Anslaget 1:5 Inkomstpensionstillägg ovan).

Regeringen anför att det för pensionssystemets legitimitet krävs att det alltid ska löna sig att ha arbetat och att pensionen för den som har arbetat ett helt arbetsliv är högre än nivån för grundskyddet. Samtidigt behöver grundskyddet vara tillräckligt högt för att möjliggöra acceptabla livsvillkor även för de pensionärer som inte har haft möjlighet att arbeta. För att upprätthålla respektavståndet mellan dem som har arbetat ett helt arbetsliv med låg lön och dem som inte har gjort det bör pensionen för dem som har inkomstgrundad allmän ålderspension och som arbetat ett helt arbetsliv förstärkas genom ett inkomstpensionstillägg som finansieras med medel från statens budget. Regeringen framhåller att det är viktigt att detta avsteg från

livsinkomstprincipen ses som ett undantag. Det pågår diskussioner inom Pensionsgruppen som syftar till att långsiktigt öka respektavståndet. Regeringen anser att principerna om livsinkomst och avgiftsfinansiering i pensionssystemet är viktiga, och avsikten är att de även fortsättningsvis ska vara grundläggande för konstruktionen av den svenska allmänna ålderspensionen. Inkomstpensionstillägget ska därför ses som en lösning på kort sikt medan arbete pågår för en mer långsiktig lösning för höjda pensioner.

Den som har arbetat i Sverige ska vara försäkrad för inkomstpensionstillägg. Förmånen ska kunna lämnas till den som har en försäkringstid om minst ett år och som tar ut inkomstgrundad allmän ålderspension, dock tidigast fr.o.m. den månad då den försäkrade fyller 65 år.

Inkomstpensionstillägget beräknas med ledning av ett beräkningsunderlag. Beräkningsunderlaget utgörs av den inkomstgrundade ålderspension som den försäkrade har rätt till för samma år som inkomstpensionstillägget avser. I beräkningsunderlaget görs dock vissa ändringar och tillägg.

Inkomstpensionstillägget ska lämnas om beräkningsunderlaget uppgår till mellan 9 000 och 17 000 kronor per månad. Understiger eller överstiger beräkningsunderlaget intervallet ska det inte lämnas något inkomstpensionstillägg. Förmånsbeloppet ska vara som högst när beräkningsunderlaget ligger mellan 11 000 och 14 000 kronor per månad. I detta intervall ska förmånsbeloppet vara 600 kronor per månad. Vid ett beräkningsunderlag mellan 9 000 och 11 000 kronor per månad respektive 14 000 och 17 000 kronor per månad ska förmånsbeloppet fastställas utifrån flera inkomstintervall. Inkomstintervallen utifrån vilka förmånsbeloppet fastställs ska gälla för kalenderåret 2021. För följande år ska inkomstgränserna följsamhetsindexeras.

För en försäkrad som är född 1945 eller senare och som inte kan tillgodoräknas försäkringstid om minst 40 år ska inkomstpensionstillägget avkortas med så stor andel som svarar mot kvoten mellan försäkringstiden och talet 40. För försäkrade som är födda före 1945 gäller en kortare försäkringstid och andra regler om avkortning. Inkomstpensionstillägg ska endast kunna tas ut med samma andel som inkomstpensionen eller tilläggspensionen tas ut med, dvs. tre fjärdedelar, hälften eller en fjärdedel av helt tillägg.

Inkomstpensionstillägget ska inte ingå i den bidragsgrundande inkomst som ligger till grund för bostadstillägg, särskilt bostadstillägg eller äldre-försörjningsstöd eller för beräkningen av avgifter för insatser enligt socialtjänstlagen. Regeringen föreslår att inkomstpensionstillägget ska beskattas i inkomstslaget tjänst.

Förslag om utbetalning av garantipension inom EES och i Schweiz samt i Förenade kungariket

Efter EU-domstolens dom i mål C-189/16 Zaniewicz-Dybeck mot Pensionsmyndigheten har klassificeringen av den svenska garantipensionen ändrats. Till följd av EU-domstolens dom gjorde regeringen tolkningen att den ändrade klassificeringen av förmånerna innebar att det inte fanns något rättsligt stöd i

artikel 58 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen för att fortsätta bevilja och betala ut garantipension till personer bosatta i ett annat land inom EES eller i Schweiz. Att individer som har planerat inför pensionen utifrån tillämpningen före EU-domstolens dom, och att personer som redan före domen hade dessa förmåner, skulle hamna i en situation där deras ekonomiska förutsättningar ändras utan någon möjlighet till framförhållning bedömde regeringen emellertid som orimligt. För att undvika detta och för att säkerställa att garantipension skulle fortsätta att betalas ut med oförändrade belopp till personer bosatta inom EES eller i Schweiz, åtminstone under den tid som konsekvenserna av domen analyserades, beslutade riksdagen den 24 oktober 2018 om vissa ändringar i socialförsäkringsbalken. Beslutet innebär att garantipension för försäkrade som är födda 1938 eller senare och garantipension till omställningspension under en begränsad tidsperiod kan fortsätta att lämnas som tidigare till personer bosatta inom EES eller i Schweiz.

I propositionen föreslår regeringen att möjligheten att fortsatt lämna garantipension för försäkrade som är födda 1938 eller senare och garantipension till omställningspension till den som är bosatt i ett annat land inom EES eller i Schweiz ska förlängas med ett år, till utgången av 2021.

Med anledning av Förenade kungarikets utträde ur EU fattade riksdagen den 27 mars 2019 beslut om lagstiftning som bl.a. innebär att de förmåner som anges ovan under en tidsbegränsad period även ska fortsätta att lämnas till vissa personer i Förenade kungariket efter landets utträde ur EU. Bestämmelsen i 4 a § lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen innebär att det endast är personer som vid utträdestidpunkten den 31 januari 2020 hade rätt att få eller fick garantipension i Förenade kungariket som får en förlängd rätt att få förmånerna fortsatt utbetalda till Förenade kungariket. Enligt beslut av riksdagen den 16 oktober 2019 gäller de tillfälliga regleringarna till utgången av 2020 (prop. 2018/19:131, bet. 2019/20:SfU6, rskr. 2019/20:11).

Regeringen föreslår nu att rätten till fortsatt utbetalning av garantipension för försäkrade som är födda 1938 eller senare och garantipension till omställningspension för personer i Förenade kungariket ska förlängas med ett år, till utgången av 2021.

Motionerna

Moderaterna

I kommittémotion 2020/21:3522 av Maria Malmer Stenergård m.fl. (M) yrkande 1 föreslås att riksdagen anvisar 500 000 000 kronor mindre till utgiftsområdet än vad som föreslås i budgetpropositionen för 2021. Anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension minskas med 800 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. En person som bott 40 år i Sverige får full garantipension. Pensionen minskar med 1/40 för varje år som saknas. För flyktingar och andra skyddsbehövande finns en undantagsregel som innebär

att bosättningstiden i hemlandet räknas in i försäkringstiden. Denna undantagsregel bör enligt motionärerna tas bort så att samma kvalificeringsregler gäller för alla. Därigenom minskas anslaget. Som en följd av förslaget ökas anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd med 300 miljoner kronor.

Även i motionens yrkande 2 föreslås ändrade kvalificeringsregler för garantipension.

Sverigedemokraterna

Julia Kronlid m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2020/21:3106 att riksdagen anvisar 3 400 000 000 kronor mer till utgiftsområdet än vad som föreslås i budgetpropositionen för 2021. Anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension ökas med 4 700 miljoner kronor. Garantipensionen stärks med 800 kronor per månad. Vidare föreslås att det s.k. flyktingundantaget för garantipension ska tas bort. Anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer och anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd minskas med 1 200 miljoner kronor respektive 100 miljoner kronor. Minskningen av anslagen följer av motionärernas förslag om att stärka garantipensionen.

Även i kommittémotion 2020/21:1834 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkandena 2 och 8 finns förslag om ett höjt grundskydd och om kvalificeringsreglerna för garantipensionen. Flyktingundantaget för garantipension ska enligt motionärerna tas bort.

Vänsterpartiet

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslår i partimotion 2010/21:2969 att riksdagen anvisar 3 700 000 000 kronor mer till utgiftsområdet än vad som föreslås i budgetpropositionen för 2021. Anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension ökas med 6 000 miljoner kronor till följd av en höjning av garantipensionen med drygt 800 kronor per månad (0,207 prisbasbelopp). Anslagen 1:3 Bostadstillägg till pensionärer och 1:4 Äldreförsörjningsstöd minskas med 2 200 miljoner kronor respektive 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag som en följd av förslaget om höjd garantipension.

Även i kommittémotion 2020/21:1307 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11 begärs att garantipensionen höjs med 0,207 prisbasbelopp.

Kristdemokraterna

Hans Eklind m.fl. (KD) föreslår i kommittémotion 2020/21:2633 yrkande 14 att riksdagen anvisar 400 000 000 kronor mindre till utgiftsområdet än vad som föreslås i budgetpropositionen för 2021. Anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension minskas med 800 miljoner kronor till följd av ett förslag om att undantagsregeln för flyktingar och andra skyddsbehövande vad gäller kvalificering till garantipension ska tas bort. Vidare ökas anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer med 100 miljoner kronor till följd av att taket inom bostadstillägget till pensionärer höjs till 7 500 kronor för ensamstående och till

3 750 kronor per person för sammanboende. Anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd ökas med 300 miljoner kronor till följd av att undantagsregeln i garantipensionen tas bort för flyktingar och andra skyddsbehövande.

Även i yrkandena 4 och 13 i motionen föreslås att taket inom bostadstillägget till pensionärer ska höjas och att undantagsregeln för flyktingar och andra skyddsbehövande vad gäller kvalificering till garantipension ska tas bort.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har bestämt ramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom till ca 37,7 miljarder kronor. Utskottet ska nu bestämma nivån på de olika anslagen inom utgiftsområdet.

Huvudprincipen i det allmänna pensionssystemet är att pensionen grundar sig på individens förvärvsinkomster under hela livet, den s.k. livsinkomstprincipen. Grundskyddet för pensionärer är ett avsteg från den principen och är nödvändigt för att även äldre som inte har haft möjlighet att tjäna in en tillräcklig egen pension ska få en rimlig ekonomisk standard. Utskottet konstaterar att den höjning av garantipensionen och bostadstillägget som riksdagen beslutade om i fjol får anses utgöra ett tillräckligt skydd mot ekonomisk utsatthet (prop. 2018/19:134, bet. 2019/20:SfU7, rskr. 2019/20:12). Utskottet är inte berett att ytterligare höja nivåerna i grundskyddet eller att ändra på möjligheterna för en flykting eller annan skyddsbehövande att tillgodoräkna sig bosättningsstid i sitt tidigare hemland vid kvalificeringen för garantipension.

För att upprätthålla drivkrafterna till arbete och pensionssystemets legitimitet bör det enligt utskottet alltid löna sig att ha arbetat. Pensionen för den som har arbetat ett helt arbetsliv bör därför vara högre än nivån för grundskyddet. Eftersom det är angeläget att skyndsamt tillgodose behovet av att höja pensionerna för dem som har arbetat ett helt arbetsliv med låg lön ser utskottet positivt på propositionens förslag om att införa den nya förmånen inkomstpensionstillägg. Utskottet, som ställer sig bakom förslaget, vill emellertid i likhet med regeringen understryka vikten av att fortsätta arbetet för en mer varaktig lösning som rimmar med pensionssystemets livsinkomstprincip och med principen om att pensionerna finansieras via avgifter.

Regeringens lagförslag om utbetalning av garantipension inom EES och i Schweiz samt i Förenade kungariket är rimliga och ändamålsenliga. Utskottet ställer sig därför bakom förslagen med den redaktionella ändring som framgår av utskottets förslag till riksdagsbeslut samt av utskottets lagförslag i bilaga 4.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, med det förtydligandet att anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd ska uppgå till 1 190 100 000 kronor.

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag om bemyndigande för Pensionsmyndigheten.

Med det anförda tillstyrker utskottet proposition 2020/21:1 utgifts-
område 11 punkterna 1–7 och avstyrker motionerna 2020/21:1307 (V)
yrkande 11, 2020/21:1834 (SD) yrkandena 2 och 8, 2020/21:2633 (KD)
yrkandena 4, 13 och 14, 2020/21:2969 (V), 2020/21:3106 (SD) och
2020/21:3522 (M) yrkandena 1 och 2.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 11 (M)

Maria Malmer Stenergard (M), Katarina Brännström (M), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) och Ann-Sofie Alm (M) anför:

Sverige har – förutom pandemin – att hantera en hög arbetslöshet och en grov kriminalitet. I Moderaternas budgetmotion för 2021 fokuserar vi därför på att se till att Sverige ska ha beredskap för att pandemin kan förvärras, på att knäcka arbetslösheten och att bekämpa kriminaliteten.

För att ta höjd för ett läge där coronakrisen förvärras innehåller Moderaternas budget en krisbuffert. Den kan användas för att dels stärka hälso- och sjukvården, dels användas till att stötta ekonomin för att pressa tillbaka arbetslösheten när smittspridningen nu återigen tar fart.

För att knäcka arbetslösheten ser vi till att återupprätta arbetslinjen genom att strama åt de svenska bidragssystemen, införa ett bidragstak, se till att nyanlända gradvis ska kvalificera sig till de svenska bidragssystemen samt växla ineffektiva skatteavdrag mot bredare skattesänkningar på arbete och investeringar. Valfärden tillförs mer resurser samtidigt som det villkoras med ett skattehöjarstopp för att inte framtida skattehöjningar ska hota en ekonomisk återhämtning. Den klyfta i beskattning mellan löntagare och pensionärer som regeringen inför tas bort.

För att bekämpa kriminaliteten föreslår vi en mönsterbrytande kriminalpolitik för att krossa gängen och återupprätta tryggheten. Det handlar om bl.a. dubbla straff för gängkriminella, visitationszoner och att göra det straffbart att vara med i kriminella gäng. Det handlar också om att exempelvis hela rättsväsendet tillförs resurser och att göra polisyrket mer attraktivt.

Genom att fokusera på att lösa Sveriges stora problem kan vi se till att Sverige blir ett land där arbetslösheten pressas tillbaka, fler är trygga och att resurserna till välfärden kan växa.

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 11. Moderaternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Moderaternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3422. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 5 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 11. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 11 läggs fram i kommittémotion 2020/21:3522.

Moderaternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 11 innebär att undantaget i kvalificeringsreglerna för garantipension för en person som

kommit till Sverige som flykting eller annan skyddsbehövande tas bort, så att samma kvalificeringsregler gäller för alla. Anslagna medel för garantipension till ålderspension kan därmed minskas. Som en konsekvens av att undantaget tas bort ökas anslagna medel för äldreförsörjningsstöd.

Sammantaget anvisar vi 500 000 000 kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 11 för 2021.

2. Statens budget inom utgiftsområde 11 (SD)

Linda Lindberg (SD), Julia Kronlid (SD) och Jonas Andersson i Skellefteå (SD) anför:

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 11. Sverigedemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Sverigedemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3128. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 6 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 11. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 11 läggs fram i kommittémotion 2020/21:3106.

Sverigedemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 11 innebär att garantipensionen höjs med 800 kronor per månad för att stärka socioekonomiskt svaga grupper bland äldre och öka jämställdheten mellan kvinnor och män. Undantaget för flyktingar och andra skyddsbehövande i kvalificeringsreglerna för garantipension tas bort. Förslagen medför att anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension ökas och att anslagen 1:3 Bostadstillägg till pensionärer och 1:4 Äldreförsörjningsstöd minskas.

Sammantaget anvisar vi 3 400 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 11 för 2021.

3. Statens budget inom utgiftsområde 11 (V)

Ida Gabrielsson (V) anför:

I Vänsterpartiets budgetmotion, Vägen ut ur krisen – en plan för jämlikhet och grön omställning, presenterar vi omfattande satsningar på välfärden och ett reformerat skattesystem i syfte att öka jämlikheten genom omfördelning och skapa förutsättningar för att lyckas med den gröna omställningen. När var och en gör saker för sig, utan hänsyn till att våra liv är sammanbundna i ett samhälle, drar de rika ifrån, välfärden kollapsar och klimatet havererar. Men när vi gör saker tillsammans blir det bättre för oss alla, då kan vi stärka välfärden, öka friheten för de allra flesta, skapa rättvisa och jämlikhet samt lyckas med den nödvändiga omställningen.

I förra årets budgetproposition valde regeringen att lägga miljardbelopp på att skattesubventionera hushållsnära tjänster, köksrenoveringar och sänkt inkomstskatt för höginkomsttagare, i stället för att satsa på att säkra välfärdens långsiktiga finansiering eller stärka produktivitetstillväxten i den svenska ekonomin. I årets budgetproposition tar regeringen dessvärre den här politiken till en ny nivå. När regeringen prioriterar de rika framför att ta tag i de växande klyftorna så vill Vänsterpartiet välja en annan väg.

Vänsterpartiet vill ha ett jämlikt, hållbart och rättvist samhälle. Vi satsar på att minska klyftorna och på att stärka den generella välfärden. Våra satsningar är centrala för ett jämlikare samhälle. Mycket av de pengar vi lägger går till välfärden i syfte att skapa bättre kvalitet och arbetsvillkor samt fler arbetstillfällen och inte minst – en välfärd som omfattar fler. Vänsterpartiets plan för ett jämlikt samhälle och en grön omställning sätter därmed de ekonomiskt mest utsatta, välfärden samt miljön och klimatet i fokus. Vi avsätter ca 70 miljarder kronor mer än regeringen på reformer som syftar till att bygga ett robust, hållbart och rättvist samhälle för alla. Vänsterpartiet har samma finansiella sparande som regeringen vilket innebär att de reformer vi tillskjuter är finansierade via ökade skatteinkomster som höginkomsttagare och personer med stora förmögenheter och kapitalinkomster får bära.

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 11. Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområde 11 är en del av vårt budgetalternativ som är en helhet. Vänsterpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3170. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 7 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 11. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 11 läggs fram i kommittémotion 2020/21:2969. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 11 innebär en höjning av garantipensionen med drygt 800 kronor per månad (0,207 prisbasbelopp). Det krävs som ett första steg för att åtgärda den stora klyftan som vuxit fram mellan de som lever på garantipension och den övriga befolkningen. Förslaget får till följd att anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension ökas och att anslagen 1:3 Bostadstillägg till pensionärer och 1:4 Äldre-försörjningsstöd minskas.

Sammantaget anvisar vi 3 700 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 11 för 2021.

4. Statens budget inom utgiftsområde 11 (KD)

Hans Eklind (KD) anför:

Kristdemokraterna vill skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den globala konkur-

rensen. En välfungerande ekonomisk politik ger oss resurser att satsa på välfärden, som en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap. Den ekonomiska politiken ska också stärka familjerna och det civila samhället, vilket är en grund för ett samhälle byggt på gemenskap där människor känner tillit till varandra.

Coronapandemin förde snabbt Sverige och omvärlden in i en synnerligen djup lågkonjunktur, som en konsekvens av de åtgärder som regeringar världen över behövt ta för att stoppa smittspridningen av sjukdomen covid-19. Även om vissa tecken på ljusning finns ett halvår senare, befinner vi oss fortsatt i kraftig lågkonjunktur och ett skört ekonomiskt läge. Situationen framåt är till stor del avhängig hur smittspridningen utvecklas världen över och restriktionerna med den.

I omvärlden ser vi också ökade risker när fattigdomen växer i pandemins spår. Den extrema fattigdomen ökar för första gången på tjugo år. 80 procent av dessa nya fattiga lever i medelinkomstländer, där det finns viktiga delar av globala värdekedjor. Med sämre möjligheter för fattigare länder att bekämpa den ekonomiska krisen – när möjligheter att låna till stora ekonomiska stimulanser är små och biståndet riskerar att sina – uppstår stort mänskligt lidande och dessutom risk för spridningseffekter i världsekonomin.

I Sverige finns risk att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer under lång tid, vilket skulle ha negativa hälsoeffekter, medföra sociala problem och undergräva offentliga finanser samt därmed välfärdens långsiktiga finansiering. De omfattande korttidspermitteringarna innebär ett dämpat behov av att nyanställa den närmaste tiden, då framför allt den outnyttjade personalreserven sysselsätts när produktionen återhämtar sig. Det gör att situationen för de arbetslösa riskerar att bli värre, när persistenseffekter uppstår. Denna negativa utveckling på arbetsmarknaden kommer kunna skapa svåra problem där de som haft svårt att få jobb redan i högkonjunktur, framför allt äldre, utrikes födda och de med lite eller ingen utbildning, hamnar i långvarig arbetslöshet i lågkonjunktur.

Samtidigt som vi ska hantera den stora och breda påverkan på vårt samhälle som coronapandemin medfört behöver vi klara att möta de stora samhällsproblem som fanns före pandemin och som i flera fall förvärrats av densamma. Det handlar framför allt om den arbetslöshet som riskerar att bita sig fast, den vårdskuld som lagts till redan långa vårdköer, de brister i äldreomsorgen som satts i blyxtbelysning och den djupt oroande brottsutvecklingen.

Att klara detta kräver ledarskap och förmåga att prioritera. Men regeringen och dess samarbetspartier sätter prestige för att få genomföra sina respektive partimärkta favoritreformer framför Sveriges bästa. Även om det också finns bra delar i budgeten är det uppenbart att ingen tar ansvar för helheten – i stället läggs en historiskt stor budget med många illa beredda, ineffektiva och tidsmässigt felaktiga förslag.

De som blivit av med jobbet, blivit utsatta för brott, väntat länge på nödvändig vård eller upplevt en otrygg äldreomsorg förtjänar bättre. I vår budgetmotion prioriterar vi därför annorlunda. Våra förslag till jobbreformer syftar till att arbetsgivare ska vilja anställa personer som i dag är arbetslösa i stället för att ge stöd till anställningar som redan finns.

Vi föreslår ett nationellt grepp för att beta av vårdskuld och vårdköer och ta i anspråk all vårdkapacitet som kan uppbringas – oavsett var i landet den råkar finnas.

Vi vill tillföra större resurser till äldreomsorgen än regeringen. Vi vill införa verktyg för att kraftigt öka antalet platser i anpassade boenden för äldre, möta de sociala behoven och förbättra den medicinska kompetensen. Dessutom föreslår vi stora satsningar på att äldreomsorgens personal ska kunna arbeta under skäligena villkor.

Vi menar att alla delar av rättsväsendet nu måste få betydande tillskott, något regeringen och dess samarbetspartier glömde bort när de satt vid förhandlingsbordet. Vi vill se till att poliser i yttre tjänst blir fler och att de förebyggande insatserna förstärks.

Det finns en enorm kraft i vårt samhälle som manifesterats i den solidaritet som visats under pandemin. Vård- och omsorgspersonal har slitit för att rädda liv och hälsa. Företagare och anställda har kämpat för att rädda företag från att gå i graven. Civilsamhället har sträckt ut en hand till utsatta.

Nu måste också politiken göra sitt. Vi är beredda att ta oss an uppgiften. För patienterna i vårdköen, för de äldre som behöver omsorg samt för brotts-offren och de arbetslösa. Sverige förtjänar bättre.

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 11. Kristdemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Kristdemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3530. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 8 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 11. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 11 läggs fram i kommittémotion 2020/21:2633.

Kristdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 11 innebär att undantagsregeln för flyktingar och andra skyddsbehövande vad gäller kvalificering till garantipension tas bort. För att stärka pensionärer med små marginaler höjs taket inom bostadstillägget till pensionärer till 7 500 kronor för ensamstående och till 3 750 kronor per person för sammanboende. Förslagen får till följd att anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension minskas medan anslagen 1:3 Bostadstillägg till pensionärer och 1:4 Äldre-försörjningsstöd ökas.

Sammantaget anvisar vi 400 000 000 kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 11 för 2021.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:1 Budgetpropositionen för 2021 utgiftsområde 11:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.1 och 3.9).
2. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 2.2 och 3.9).
3. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.3 och 3.10).
4. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2019:648) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen (avsnitt 2.4 och 3.10).
5. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen (avsnitt 2.5 och 3.10).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2021 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet vid handel med fondandelar som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 3.11.6).
7. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2021 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt tabell 1.1.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:1307 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

11. Riksdagen beslutar att garantipensionen ska höjas med 0,207 prisbasbelopp.

2020/21:1834 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett höjt grundskydd och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvalificeringsregel inom garantipensionen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2633 av Hans Eklind m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja taket inom bostadstillägget för pensionärer och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta kvalificeringsregler för garantipensionen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:2969 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3106 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3522 av Maria Malmer Stenergård m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvalificeringsregler för garantipension och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2021 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Tusental kronor

Anslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen	
	förslag	M	SD	V	KD
1:1 Garantipension till ålderspension	14 141 100	−800 000	4 700 000	6 000 000	−800 000
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	9 343 300	±0	±0	±0	±0
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	10 273 800	±0	−1 200 000	−2 200 000	100 000
1:4 Äldreförsörjningsstöd	1 190 100 ¹	300 000	−100 000	−100 000	300 000
1:5 Inkomstpensionstillägg	1 990 000	±0	±0	±0	±0
2:1 Pensionsmyndigheten	777 588	±0	±0	±0	±0
Summa för utgiftsområdet	37 715 888	−500 000	3 400 000	3 700 000	−400 000

¹ Beloppet 1 190 100 000 kronor anges i finansplanens specifikation av budgetens utgifter och inkomster 2021 (prop. 2020/21:1 bil. 1 s. 6) och i regeringens redogörelse för dess förslag till anslag (prop. 2020/21:1 utg.omr. 11 s. 109 f.). Den ram som regeringen uppger i sitt förslag i proposition 2020/21:1 utg.omr. 11 s. 4 är 37 715 888 000 kronor, vilket också är den ram som riksdagen har beslutat för utgiftsområdet (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). De belopp som anges för anslagen i tabellen i propositionen summerar dock till 60 miljoner kronor mindre än den beslutade ramen. Anledningen till den felaktiga summeringen i tabellen i propositionen är att 1 130 100 000 kronor anges för anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd (se prop. 2020/21:1 utg.omr. 11 s. 4). Detta är en uppenbar felskrivning, och i tabellen ovan med regeringens förslag till anslagsfördelning anges därför 1 190 100 000 kronor. I de motioner som behandlas i betänkandet har motionärerna utgått från att regeringens förslag är 1 190 100 000 kronor.

BILAGA 3

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 1 kap. 3 §, 6 kap. 6, 13 och 16 §§, 53 kap. 2 och 3 §§, 72 kap. 1 §, 102 kap. 7 §, 106 kap. 26 §, 110 kap. 6 §, 112 kap. 4 och 7 §§ och 113 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 74 a kap., en ny paragraf, 113 kap. 36 a §, och närmast före 113 kap. 36 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Förslagen lydelse

1 kap.3 §¹

Övergripande bestämmelser finns i 1–7 kap. (avdelning A).

Vidare finns bestämmelser om

- familjeförmåner i 8–22 kap. (avdelning B),
- förmåner vid sjukdom eller arbetsskada i 23–47 kap. (avdelning C),
- särskilda förmåner vid funktionshinder i 48–52 kap. (avdelning D),
- förmåner vid ålderdom i 53–74 kap. (avdelning E),
- förmåner vid ålderdom i 53–74 a kap. (avdelning E),
- förmåner till efterlevande i 75–92 kap. (avdelning F), och
- bostadsstöd i 93–103 e kap. (avdelning G).

Vissa gemensamma bestämmelser om förmånerna, handläggningen och organisationen finns i 104–117 kap. (avdelning H).

Nuvarande lydelse

6 kap.

6 §

Den som arbetar i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

Avdelning B Familjeförmåner

1. graviditetspenning,	(10 kap.)
2. föräldrapenning på grundnivå eller sjukpenningnivå och tillfälligt föräldrapenning,	(11–13 kap.)

Avdelning C Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada

3. sjukpenning,	(24–28 kap.)
4. rehabilitering, rehabiliteringsersättning och bidrag till arbets-
hjälpmedel	(29–31 kap.)
5. inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitet-
ersättning,	(33, 34, 36 och
37 kap.)
6. arbetsskadeersättning,	(39–42 kap.)
7. närståendepenning,	(47 kap.)

¹ Senaste lydelse 2011:1513.

Avdelning E Förmåner vid ålderdom

8. inkomstgrundad ålderspension, (55–64 och 69–71 kap.)

Avdelning F Förmåner till efterlevande

9. inkomstrelaterad efterlevandepension, (77, 78, 80 och 82–85 kap.)
 10. efterlevandeförmåner från arbetsskadeförsäkringen, och (87 och 88 kap.)
 11. efterlevandeskydd i form av premiepension. (89–92 kap.)

*Föreslagen lydelse***6 kap.**

6 §

Avdelning B Familjeförmåner

1. graviditetspenning, (10 kap.)
 2. föräldrapenning på grundnivå eller sjukpenningnivå och tillfälligt föräldrapenning, (11–13 kap.)

Avdelning C Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada

3. sjukpenning, (24–28 kap.)
 4. rehabilitering, rehabiliteringsersättning och bidrag till arbets- (29–31 kap.)
 hjälpmedel
 5. inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetssättning, (33, 34, 36 och 37 kap.)
 6. arbetsskadeersättning, (39–42 kap.)
 7. närståendepenning, (47 kap.)

Avdelning E Förmåner vid ålderdom

8. inkomstgrundad ålderspension, (55–64 och 69–71 kap.)
 8 a. inkomstpensionstillägg, (74 a kap.)

Avdelning F Förmåner till efterlevande

9. inkomstrelaterad efterlevandepension, (77, 78, 80 och 82–85 kap.)
 10. efterlevandeförmåner från arbetsskadeförsäkringen, och (87 och 88 kap.)
 11. efterlevandeskydd i form av premiepension. (89–92 kap.)

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***6 kap.**

13 §

Arbetsbaserade förmåner enligt 6 § 1–5, 7 och 8 får inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före den månad då Försäkringskassan fick kännedom om arbetet. Arbetsbaserade förmåner enligt 6 § 1–5 och 7–8 a får inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före den månad då Försäkringskassan fick kännedom om arbetet.

Bestämmelser om anmälan om arbete för den som inte är bosatt i Sverige finns i 110 kap. 44 §.

16 §

Förmåner enligt 6 § 5, 6 och 8–11 lämnas för tid då den försäkrade vistas utomlands så länge rätten till förmånen består. Detta Förmåner enligt 6 § 5, 6, 8 och 9–11 lämnas för tid då den försäkrade vistas utomlands så länge rätten till förmånen består. Detta gäller också i fråga om för-

gäller också i fråga om föräldrapenning på grund- eller sjukpenningnivå enligt 6 § 2,

1. om barnet är bosatt i Sverige, eller
2. om Försäkringskassan medger det, när ett barn hämtas i samband med adaption.

äldrapenning på grund- eller sjukpenningnivå enligt 6 § 2,

1. om barnet är bosatt i Sverige, eller
2. om Försäkringskassan medger det, när ett barn hämtas i samband med adaption.

Första stycket första meningen gäller också i fråga om inkomstpensionstillägg enligt 6 § 8 a om den försäkrade anses vara bosatt i Sverige.

53 kap.

2 §

Förmåner vid ålderdom enligt denna avdelning är

1. allmän ålderspension i form av	
a) inkomstgrundad ålderspension, och	
b) garantipension,	
2. särskilt pensionstillägg som tillägg till allmän ålderspension, <i>och</i>	2. särskilt pensionstillägg som tillägg till allmän ålderspension,
3. äldre försörjningsstöd som tillägg till eller i stället för allmän ålderspension.	3. äldre försörjningsstöd som tillägg till eller i stället för allmän ålderspension, <i>och</i>
	4. <i>inkomstpensionstillägg som tillägg till inkomstgrundad ålderspension.</i>

3 §

I detta kapitel finns inledande bestämmelser om förmåner vid ålderdom.

Vidare finns

- övergripande bestämmelser om allmän ålderspension i 54–56 kap.,
- bestämmelser om inkomstgrundad ålderspension i 57–64 kap.,
- bestämmelser om garantipension i 65–67 kap.,
- vissa gemensamma bestämmelser om allmän ålderspension i 68–71 kap., och
- bestämmelser om särskilda förmåner vid ålderdom i 72–74 kap.

72 kap.

1 §

I denna underavdelning finns bestämmelser om

- särskilt pensionstillägg i 73 kap., *och*
- äldre försörjningsstöd i 74 kap.

- särskilt pensionstillägg i 73 kap.,
- äldre försörjningsstöd i 74 kap., *och*
- *inkomstpensionstillägg i 74 a kap.*

Föreslagen lydelse

74 a kap. Tillägg till inkomstgrundad ålderspension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns en inledande bestämmelse i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- rätten till inkomstpensionstillägg i 3 §,
- försäkringstid i 4–6 §§,
- uttag av inkomstpensionstillägg m.m. i 7 och 8 §§,
- beräkningsunderlag för inkomstpensionstillägg i 9–12 §§,
- beräkning av inkomstpensionstillägg i 13–22 §§,
- ändring av beräkningsunderlag för inkomstpensionstillägg i 23 §, och
- likställande med allmän ålderspension vid utbetalning i 24 §.

Inledande bestämmelse

2 § Ett inkomstpensionstillägg kan lämnas till den inkomstgrundade ålderspensionen enligt 55 kap. 5 och 6 §§.

Rätten till inkomstpensionstillägg

3 § Inkomstpensionstillägg kan lämnas till en försäkrad som har en försäkringstid enligt 4–6 §§ om minst ett år och som tar ut inkomstgrundad ålderspension.

Försäkringstid*Försäkrade födda 1938 eller senare*

4 § Som försäkringstid för inkomstpensionstillägg för en försäkrad som är född 1938 eller senare räknas kalenderår för vilket det har fastställts pensionsgrundande inkomst enligt 59 kap. Försäkringstiden ska dock endast räknas fram till och med det andra året före det år inkomstpensionstillägget avser.

Försäkrade födda 1937 eller tidigare

5 § Som försäkringstid för inkomstpensionstillägg för en försäkrad som är född 1937 eller tidigare räknas kalenderår för vilket han eller hon har tillgodoräknats pensionspoäng för tilläggspension enligt 61 kap.

År med sjömansskatt

6 § För en försäkrad som inte är svensk medborgare ska år före 1974, för vilka sjömansskatt har betalats, likställas med år för vilka pensionspoäng har beräknats vid bedömningen av försäkringstiden för inkomstpensionstillägg.

Uttag av inkomstpensionstillägg m.m.

7 § Inkomstpensionstillägg lämnas tidigast från och med den månad då den försäkrade fyller 65 år.

8 § Det som föreskrivs om allmän ålderspension i 56 kap. i fråga om förmånstid i 4, 5 och 7 §§, ökat uttag i 9 §, återkallelse och minskning av uttag i 10 § och omräkning i 13 § ska även gälla inkomstpensionstillägg.

Inkomstpensionstillägg får lämnas utan ansökan från och med den månad den försäkrade fyller 65 år om den försäkrade fick hel sjukersättning omedelbart före den månaden.

Beräkningsunderlag för inkomstpensionstillägg

9 § Till grund för beräkning av inkomstpensionstillägget enligt 13–22 §§ ska ligga den inkomstgrundade ålderspension som den försäkrade har rätt till för samma år med de ändringar och tillägg som anges i 10–12 §§ (beräkningsunderlaget).

10 § Med inkomstgrundad ålderspension enligt 9 § avses inkomstgrundad ålderspension enligt denna balk före sådan minskning som anges i 69 kap. 2–12 §§.

Inkomstpension och premiepension ska beräknas som om den försäkrade endast hade tillgodoräknats pensionsrätt för inkomstpension och som om denna pensionsrätt, före sådan minskning enligt 61 kap. 10 §, hade utgjort 18,5 procent av pensionsunderlaget.

11 § Arbetsskadelivränta som betalas ut enligt 4 kap. 40 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken ska ingå i beräkningsunderlaget.

12 § Om den försäkrade har rätt till inkomstpension eller tilläggspension ska beräkningsunderlaget alltid bestämmas som om inkomstpensionen och tilläggspensionen hade börjat lyftas den kalendermånad då den försäkrade fyller 65 år. Om sådant garantitillägg lämnas som avses i 63 kap. 18 och 19 §§ och inkomstpension eller tilläggspension har tagits ut före den kalendermånad då den försäkrade fyllde 65 år ska, när beräkningsunderlaget bestäms, detta tillägg ökas på motsvarande sätt som hel årlig tilläggspension har minskats enligt 63 kap. 20 §.

Vidare ska

- det som föreskrivs om garantipension i fråga om obetalda avgifter i 67 kap. 18 § tillämpas på inkomstpensionstillägg för en försäkrad som är född 1938 eller senare, och
- det som föreskrivs i 66 kap. 7 § och 67 kap. 19 § om garantipension i fråga om överföring av pensionsrättigheter enligt lagen (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna tillämpas på inkomstpensionstillägg.

Beräkning av inkomstpensionstillägg

Inkomstgränser och förmånsbelopp

13 § Inkomstpensionstillägg lämnas med följande förmånsbelopp per år i kronor för kalenderår 2021. För efterföljande år räknas inkomstgränserna om på det sätt som anges i 14–16 §§.

Fastställt beräkningsunderlag i kronor		Förmånsbelopp i kronor
Nedre gräns	Övre gräns	
108 000	109 999	300
110 000	111 999	900
112 000	113 999	1 500
114 000	115 999	2 100
116 000	117 999	2 700
118 000	119 999	3 300
120 000	121 999	3 900
122 000	123 999	4 500
124 000	125 999	5 100
126 000	127 999	5 700
128 000	129 999	6 300
130 000	131 999	6 900
132 000	167 999	7 200
168 000	170 999	6 900
171 000	173 999	6 300
174 000	176 999	5 700
177 000	179 999	5 100
180 000	182 999	4 500
183 000	185 999	3 900
186 000	188 999	3 300
189 000	191 999	2 700
192 000	194 999	2 100
195 000	197 999	1 500
198 000	200 999	900
201 000	203 999	300

Indexering av inkomstgränserna

14 § För kalenderåret 2022 och följande år ska inkomstgränserna i 13 § räknas om genom indexering vid varje årsskifte.

15 § Indexeringen beräknas som produkten av

- den inkomstgräns som gäller före årsskiftet och
- kvoten mellan inkomstindexet efter årsskiftet och inkomstindexet före årsskiftet, sedan den nämnda kvoten dividerats med talet 1,016.

De framräknade inkomstgränserna enligt första stycket avrundas till hela kronor.

För år då balansindex fastställs ska beräkningen göras med hänsyn till detta index i stället för inkomstindexet.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om inkomstgränserna.

Avkortning om försäkringstiden understiger viss tid

17 § För en försäkrad född 1945 eller senare som inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid för inkomstpensionstillägg ska förmånsbeloppet avkortas till så stor andel som svarar mot kvoten mellan

- försäkringstiden, och
- talet 40.

18 § För en försäkrad född under något av åren 1938–1944 som inte kan tillgodoräknas 35 års försäkringstid för inkomstpensionstillägg ska förmånsbeloppet avkortas till så stor andel som svarar mot kvoten mellan

- försäkringstiden, och
- talet 35.

19 § För en försäkrad född under något av åren 1924–1937 som inte kan tillgodoräknas 30 års försäkringstid för inkomstpensionstillägg ska förmånsbeloppet avkortas till så stor andel som svarar mot kvoten mellan

- försäkringstiden, och
- talet 30.

20 § För en försäkrad född under något av åren 1915–1923 som inte kan tillgodoräknas försäkringstid för inkomstpensionstillägg motsvarande 20 år ökat med 1 för varje helt år från och med 1915 till utgången av den försäkrades födelseår, ska förmånsbeloppet avkortas till så stor andel som svarar mot kvoten mellan

- försäkringstiden, och
- talet 20 ökat med 1 för varje år från och med 1915 till utgången av den försäkrades födelseår.

21 § För en försäkrad född 1914 eller tidigare som inte kan tillgodoräknas 20 års försäkringstid för inkomstpensionstillägg ska förmånsbeloppet avkortas till så stor andel som svarar mot kvoten mellan

- försäkringstiden, och
- talet 20.

Partiellt inkomstpensionstillägg

22 § Uttag av inkomstpensionstillägg får endast göras i samma utsträckning som den försäkrade tar ut inkomstpension eller tilläggs pension för samma tid.

Partiellt inkomstpensionstillägg utgör en så stor andel av inkomstpensionstillägget beräknat enligt 13–21 §§ vid helt uttag som svarar mot den andel som tas ut.

Ändring av beräkningsunderlag för inkomstpensionstillägg

23 § Ett beslut om inkomstpensionstillägg ska ändras av Pensionsmyndigheten om det föranleds av en ändring som har gjorts i fråga om den inkomstgrundade ålderspensionen eller den försäkringstid som har legat till grund för beräkningen av inkomstpensionstillägg.

Den försäkrade ska skriftligen underrättas om ändringen och om möjligheten att begära omprövning av beslutet.

Likställande med allmän ålderspension vid utbetalning

24 § Det som föreskrivs om utbetalningsperiod om allmän ålderspension i 71 kap. 2 § och om inkomst- och tilläggspension i 71 kap. 3 och 4 §§ ska tillämpas på inkomstpensionstillägg.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

102 kap.

7 §²

Den bidragsgrundande inkomsten är summan av

1. ett uppskattat överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstkattelagen (1999:1229),

2. ett uppskattat överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 8 §,

3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 9 § utifrån de uppgifter som har legat till grund för Skatteverkets beslut om slutlig skatt, för senast möjliga beskattningsår, som har fattats närmast före den första månad som prövningen av bostadstillägget avser,

4. del av förmögenhet enligt 10–13 §§, och

5. vissa andra inkomster enligt 15 §.

1. ett uppskattat överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstkattelagen (1999:1229) *minskat med inkomstpensionstillägg enligt 74 a kap.*,

106 kap.

26 §

Bestämmelserna i 27–29 §§ gäller allmän ålderspension, särskilt pensionstillägg och äldreförsörjningsstöd. När det gäller äldreförsörjningsstöd tillämpas även det som föreskrivs om bostadstillägg i 35 §.

Bestämmelserna i 27–29 §§ gäller allmän ålderspension, särskilt pensionstillägg, äldreförsörjningsstöd och *inkomstpensionstillägg*. När det gäller äldreförsörjningsstöd tillämpas även det som föreskrivs om bostadstillägg i 35 §.

Lydelse enligt SFS 2020:432

Föreslagen lydelse

110 kap.

6 §

Ansökan behöver, trots det som föreskrivs i 4 §, inte göras om följande förmåner.

1. Barnbidrag, i annat fall än som avses i 15 kap. 6 §. Det finns dock särskilda bestämmelser om anmälan som gäller flerbarnstillägg i 16 kap. 12 §.

2. Sjukpenning i fall där den försäkrade på grund av sjukdomen är förhindrad eller har synnerliga svårigheter att göra en ansökan.

3. Assistansersättning när kommunen har anmält till Försäkringskassan att det kan antas att den enskilde har rätt till sådan ersättning.

² Senaste lydelse 2017:554.

Om omvårdnadsbidrag eller merkostnadsersättning har beviljats för begränsad tid får den tid för vilken förmånen ska lämnas förlängas utan att ansökan om detta har gjorts.

Ytterligare bestämmelser om att förmåner lämnas utan ansökan finns beträffande

1. sjukersättning och aktivitetsersättning i 36 kap. 25–27 §§,

2. allmän ålderspension i 56 kap. 4 a och 6 §§,

3. *inkomstpensionstillägg i 74 a kap. 8 § andra stycket,*

3. efterlevandepension och efterlevandestöd i 77 kap. 13 §,

4. efterlevandepension och efterlevandestöd i 77 kap. 13 §,

4. efterlevandelivränta i 88 kap. 10 § första stycket, och

5. efterlevandelivränta i 88 kap. 10 § första stycket, och

5. premiepension till efterlevande i 92 kap. 2 § första stycket.

6. premiepension till efterlevande i 92 kap. 2 § första stycket.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

112 kap.

4 §³

Interimistiska beslut om ersättning enligt 2 och 3 §§ får inte fattas i ärenden om adoptionsbidrag, bilstöd eller särskilt pensionstillägg.

Interimistiska beslut enligt 2 § får inte fattas i ärenden om allmän ålderspension, efterlevandepension eller efterlevandestöd.

Interimistiska beslut enligt 2 § får inte fattas i ärenden om allmän ålderspension, *inkomstpensionstillägg*, efterlevandepension eller efterlevandestöd.

Interimistiska beslut enligt 3 § får inte fattas i ärenden om assistansersättning.

7 §⁴

Beslut om allmän ålderspension får fattas genom automatiserad behandling av Pensionsmyndigheten om en klargörande motivering för beslutet får utelämnas enligt 32 § första stycket förvaltningslagen (2017:900). Detsamma gäller i tillämpliga delar för beslut om efterlevandepension och efterlevandestöd.

Beslut om allmän ålderspension får fattas genom automatiserad behandling av Pensionsmyndigheten om en klargörande motivering för beslutet får utelämnas enligt 32 § första stycket förvaltningslagen (2017:900). Detsamma gäller i tillämpliga delar för beslut om *inkomstpensionstillägg*, efterlevandepension och efterlevandestöd.

113 kap.

1 §⁵

I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

– ändring av beslut i 3–6 §§,

– omprövning av beslut i 7–9 §§,

– överklagande av Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens beslut i 10–15 §§,

– överklagande av allmän förvaltningsdomstols beslut i 16 och 17 §§,

– tidsfrister för begäran om omprövning och överklagande i 19 och 20 §§,

– handlingar till fel myndighet i 20 a §, och

– avvisningsbeslut i 21 §.

Slutligen finns särskilda bestämmelser om

– allmän ålderspension i 22–36 §§,

– *inkomstpensionstillägg i 36 a §,*

³ Senaste lydelse 2017:554.

⁴ Senaste lydelse 2018:780.

⁵ Senaste lydelse 2018:772.

- förmåner till efterlevande i 37–40 §§, och
- beslut som rör fondförvaltare i 41 §.

Särskilda bestämmelser om inkomstpensionstillägg

36 a §

De bestämmelser som anges i 22 § om ändring och omprövning av beslut i ärenden om allmän ålderspension, gäller i tillämpliga delar i ärenden om inkomstpensionstillägg.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 2021.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas första gången för inkomstpensionstillägg som avser tid från och med den 1 september 2021.
 3. Inkomstpensionstillägg ska lämnas utan ansökan till en försäkrad som har påbörjat uttag av inkomstgrundad ålderspension om förutsättningarna för inkomstpensionstillägg i 74 a kap. i övrigt är uppfyllda när lagen tillämpas första gången.
 4. En ansökan om allmän inkomstpension, tilläggspension eller premiepension som har kommit in till Pensionsmyndigheten när lagen tillämpas första gången ska även anses omfatta en ansökan om inkomstpensionstillägg.

2 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

5 §²

Med pension avses ersättningar som betalas ut

1. som allmän ålderspension, efterlevandepension och premiepension till efterlevande enligt socialförsäkringsbalken samt motsvarande utländska ersättningar, 2. som ålders-, invaliditets- och efterlevandepension enligt Europaparlamentets beslut nr 2005/684/EG, Euratom av den 28 september 2005 om antagande av Europaparlamentets ledamotsstadga, 3. på grund av tidigare tjänst på annat sätt än genom försäkring, 4. på grund av pensionsförsäkring eller återköp av sådan försäkring, eller 5. till förmänstagare enligt ett sådant avtal om tjänstepension som avses i 28 kap. 2 § andra stycket.	1. som allmän ålderspension, <i>inkomst-pensionstillägg</i>, efterlevandepension och premiepension till efterlevande enligt socialförsäkringsbalken samt motsvarande utländska ersättningar,

Med pension avses också ersättningar som betalas ut från pensionssparkonto

1. till pensionsspararen,
2. till förmänstagare på grund av förmänstagarförordnande,
3. till den som fått rätten till pension genom bodelning,
4. till make eller bröstarvinge på grund av att ett förmänstagarförordnande jämkats, eller
5. vid återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken.

I 58 kap. finns ytterligare bestämmelser om pensionsförsäkringar och pensionsparkonton.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2021.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2015:775.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2019:646

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari
2021.

Denna lag träder i kraft den 1 januari
2022.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:648) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att lagen (2019:648) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska utgå.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 4 a § lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska upphöra att gälla vid utgången av 2021.

BILAGA 4

Utskottets lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

*Regeringens förslag***6 kap.**

6 §

Avdelning B Familjeförmåner

1. graviditetspenning,	(10 kap.)
2. föräldrapenning på grundnivå eller sjukpenningnivå och tillfällig föräldrapenning,	(11–13 kap.)

Avdelning C Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada

3. sjukpenning,	(24–28 kap.)
4. rehabilitering, rehabiliteringsersättning och bidrag till arbetshjälpmedel	(29–31 kap.)
5. inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning,	(33, 34, 36 och 37 kap.)
6. arbetsskadeersättning,	(39–42 kap.)
7. närståendepenning,	(47 kap.)

Avdelning E Förmåner vid ålderdom

8. inkomstgrundad ålderspension,	(55–64 och 69–71 kap.)
8 a. inkomstpensionstillägg,	(74 a kap.)

Avdelning F Förmåner till efterlevande

9. inkomstrelaterad efterlevandepension,	(77, 78, 80 och 82–85 kap.)
10. efterlevandeförmåner från arbetsskadeförsäkringen, och	(87 och 88 kap.)
11. efterlevandeskydd i form av premiepension.	(89–92 kap.).

*Utskottets förslag***6 kap.****6 §**

Den som arbetar i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

Avdelning B Familjeförmåner

1. graviditetspenning,	(10 kap.)
2. föräldrapenning på grundnivå eller sjukpenningnivå
och tillfällig föräldrapenning,	(11–13 kap.)

Avdelning C Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada

3. sjukpenning,	(24–28 kap.)
4. rehabilitering, rehabiliteringsersättning och bidrag
till arbetshjälpmedel,	(29–31 kap.)
5. inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad
aktivitetsersättning,	(33, 34, 36
och 37 kap.)
6. arbetsskadeersättning,	(39–42 kap.)
7. närståendepenning,	(47 kap.)

Avdelning E Förmåner vid ålderdom

8. inkomstgrundad ålderspension,	(55–64 och
69–71 kap.)
8 a. inkomstpensionstillägg,	(74 a kap.)

Avdelning F Förmåner till efterlevande

9. inkomstrelaterad efterlevandepension,	(77, 78, 80
och
82–85 kap.)
10. efterlevandeförmåner från arbetsskadeförsäkringen,
och	(87 och
88 kap.)
11. efterlevandeskydd i form av premiepension.	(89–92 kap.)